

Перший аспект має позитивне забарвлення, зміни зовнішності осіб хірургічним способом, які потребують захисту, поряд із застосуванням заходів по зміні біографічних даних, зміні місця проживання, навчання або роботи, виконує завдання, які покладені на кримінальний процес і пов'язані з забезпеченням безпеки учасників судочинства. Другий аспект з негативними наслідками, впливає із завдань розшуку злочинців, швидкого розкриття злочинів і викриття винних осіб. Відомо, що цілком закономірно велике число правопорушників довготривало ухиляється і ховається від слідства і суду, що суттєво перешкоджає виконанню завдань кримінального судочинства. Зміни зовнішності шляхом хірургічних втручань дає перевагу злочинцям, і перешкоджає розкриттю злочинів. Так, в середині 60-х років XX століття в Англії організатор резонансного пограбування поїзда Глазго - Лондон Ронні Біггс згодом змінив свою зовнішність і протягом декількох десяти тисячоліть успішно переховувався в Латинській Америці [1].

Найбільш поширені способи зміни зовнішності людини шляхом хірургічного втручання: отоластика - зсування форми й розмірів вух; риноластика – зміна форми та розмірів носа; блефаропластика - зміна форми й розміру очей; ліпосакція – зміна форми і розмірів окремих частин тіла шляхом видалення жирових тканин; ліфтинг – зміна зовнішнього вигляду особи шляхом підтягування шкіри. Крім цього, широко практикується вживлення штучних імплантатів в різні частини тіла, а також пересадка окремих ділянок шкіри та інші способи й методи зміни тканин.

Проблеми розшуку осіб, які зазнали хірургічних втручань під час пластичних (естетичних) операцій з метою зміни зовнішності несправедливо не враховуються вченими юристами. Разом з морально-етичними та правовими аспектами зміни зовнішності виникають гострі криміналістичні, правові проблеми, на які практично ніколи не звертали увагу фахівці правоохоронних органів і вчені правознавці. Поглиблене вивчення цих проблем підвищить ефективність правоохоронної діяльності.

### **Список використаної літератури**

1. Топ-10 найзухваліших втеч із в'язниці Tsn.ua [Електронний ресурс] - [Інтернет-портал]. – Топ-10 найзухваліших втеч із в'язниці – URL: <https://tsn.ua/tsikavinki/top-10-naividatnishih-vtech.html>.
2. Біленчук П.Д. Криміналістика (криміналістична техніка). / Біленчук П.Д., Гель А.П. // Ідентифікація людини за ознаками зовнішності. - 2001. [Електронний ресурс] - URL: <http://diplomvkarmane.org.ua/library/yuridicheskaya-biblioteka/139-2010-05-10-10-22-01/595-2010-05-16-18-05-02.-> С. 134.
3. Бурик В.І. Ознаки зовнішності людини і їх використання в розшукової діяльності. / Бурик В.І., Пилипчук В.Ф. // Ототожнення людини за ознаками зовнішності - 1982. [Електронний ресурс] - URL: <https://infopedia.su/6x82fe.html> – С. 356.

### **ЩОДО МОЖЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ ЕКСПЕРТА-ПОЛІГРАФОЛОГА ТА ГРАФОЛОГА ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПОЛІГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

*Гонгало Сергій Йосипович*  
*Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського Національного університету*  
*«Острозька академія», доцент кафедри правосуддя та кримінально-правових дисциплін,*  
*кандидат юридичних наук*

Останім часом почерк, як об'єкт дослідження, продовжує цікавити не лише експертів-почеркознавців, але й психологів та поліграфологів.

В РФ було розроблено програму-додаток «Каллиграф», призначенням якої є проведення комп'ютерного аналізу рукописного матеріалу, виконаного особою, яка підлягає дослідженню,

з метою виявлення фрагментів письмового мовлення (письма), що відповідають підвищеному емоційному напруженню виконавця рукопису. Програма класифікації фрагментів письма разом з методикою інтерпретації емоціонального напруження людини за почерком (в момент написання нею рукописного тексту за завданою схемою викладу (изложения)) та наступною графічною обробкою образу почерку являє собою «детектор брехні за почерком».

Додаток розроблений на положеннях графології. Графологія є наукою, що вивчає закони залежності між почерком та характером особи. Навчаючись писати, ми засвоюємо візуалізований образ літер та відпрацьовуємо письмово-руховий навик їх написання. Постійно вправляючись у письмі ми виробляємо, так званий, письмово-руховий навик. Цей навик дозволяє нам виконувати рукописи в автоматичному режимі, не замислюючись над виконанням кожної окремої літери.

Встановлено, що за почерком можливо виявити різноманітні психічні, а іноді і фізичні, властивості виконавця рукопису, а також встановлення внутрішнього стану виконавця в момент написання рукопису.

Для аналізу ми можемо використовувати різноманітні зразки. При загальному аналізі можна скористатись будь-якими рукописами особи. Якщо ж нам потрібно діагностувати певні психоемоційні стани такі як: страх, невпевненість, відчай тощо, то потрібно отримати відповідні експериментальні зразки. Для цього виконавцю задається певна тематика тексту, в процесі написання якого у особи мають виникнути, або не виникнути, певні психоемоційні реакції, які не залежать від постійних психічних мотивів.

Спеціалісти-поліграфологи вважають, що почерк можна вважати аналогом поліграми. Різниця лише у тому, що поліграму створює спеціальний пристрій – поліграф, а почерк є продуктом діяльності людини. Почерк є проекцією нашої свідомості у момент написання конкретного тексту звично пишучою рукою (правою або лівою).

На перший погляд ніби все зрозуміло. Але якщо ознайомитись з принципом роботи додатку, то виникають певні запитання.

В описі вказано, що додаток дозволяє здійснити підготовку матеріалів тестування, збір та обробку письмового мовлення (виконаного рукою автора). Принцип обробки заснований на автоматичному аналізі графічних образів почерку, отриманих відтворенням відсканованих аркушів рукопису. Отримані за допомогою сканера матеріали вводяться в комп'ютер у вигляді графічних файлів, які в подальшому підлягають сегментації елементів письма (детекції стрічок, слів та ін.) та вимірюванню сукупності графічних ознак, що описують психоемоційну напруженність виконавця рукопису.

Так, ми зможемо виявити окремі ознаки та виміряти психоемоційне напруження виконавця рукопису, але лише в рамках можливостей самого додатку, того алгоритму який в нього закладений. Звісно, що комп'ютеризація процесу дослідження почерку необхідна. Це допоможе досліднику позбавитись від монотонної, одноманітної роботи яка не потребує особливих знань та навичок. У той же час комп'ютер не може замінити людину повністю. Машина не в змозі оцінити повною мірою усі тонкощі психіки людини. Оцінити людину може лише людина. Тому даний додаток дає нам лише середнє, і далеко не зовсім правдиве уявлення про психоемоційний стан людини яка виконала конкретний рукописний текст.

Коли ми говоримо про психоемоційне напруження виконавця рукопису, ми не повинні забувати про те, що існують, так звані, «збиваючі фактори». Сам той факт, що людина виконувала рукопис в присутності представника правоохоронного органу вже є стресом. Цей стан стресу не може не відобразитись на почерку особи яка пише. Стрес може бути настільки сильним, що у почерку не відобразяться ті ознаки, на які розраховував поліграфолог, або вони будуть спотворені.

На нашу думку зазначений додаток може бути використаний лише для отримання орієнтуючої інформації. Для більш достовірних результатів графологу варто співпрацювати з графологом. В такому випадку графолог зможе правильно розтлумачити виявлені ознаки та оцінити їх значущість. Також варто відзначити, що у випадку коли особу не будуть попереджати про можливе подальше його тестування на поліграфі, то вплив «збиваючих

факторів» буде зведено до мінімуму. Графолого, разом з поліграфологом, аналізуючи рукопис зможуть ще на етапі підготовки до тестування на поліграфі скласти певну думку про виконавця рукопису.

Відомо, що чим більше методів дослідження буде використано при тестуванні, тим точнішим буде результат. Тому вважаємо, що співпраця експерта-поліграфолога та графолога можуть бути доволі результативними.

Для перевірки валідності графологічного методу у роботі поліграфолога з суб'єктом тестування через вивчення почеркового матеріалу, виконаного ним, варто провести певну дослідницьку роботу на практичних прикладах.

### **Список використаної літератури**

1. Програма «Каліграф»: [Електронний ресурс] / Техніка для спецслужб. – Режим доступу: <http://www.bnti.ru/des.asp?itm=3652&tbl=01.02.06>.

### **ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИННОСТІ І ОБУМОВЛЕНOSTІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ**

*Горбенко Володимир Олексійович*

*Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, головний  
судовий експерт сектору економічних і інженерно-будівельних досліджень відділу інженерних,  
економічних, товарознавчих видів досліджень і оціночної діяльності*

*Горбенко Вероніка Володимирівна*

*професор кафедри охорони праці та навколишнього середовища НТУ «ХП», кандидат  
технічних наук*

Ситуаційні завдання інженерно-технічних експертиз спрямовані на з'ясування технічних явищ і встановлення супутніх обставин, пов'язаних з властивостями цих явищ. Дослідження зв'язків між обставинами, що передували інцидентам у вигляді нещасного випадку, дорожньо-транспортної події, пожежі або аварійного режиму в електроустановці чи іншій небезпечній події, і самою цією подією в сучасній експертній практиці є одним з найважливіших і актуальніших завдань інженерно-технічних експертиз. Важливість об'єктивності, наукової обґрунтованості результату вирішення такого ситуаційного завдання у вигляді висновку судового експерта впливає із його значення, як одного із джерел доказів у справі.

На сьогоднішній день в Україні зареєстрована і діє певна кількість експертних методик, методичних рекомендацій інженерно-технічних експертиз, які так чи інакше стосуються встановлення причинних зв'язків і відносяться до різних родів цього класу експертиз. Велика кількість і різноманіття обставин події у кожному конкретному випадку, їх змінність у просторі і часі, можливість існування множинності причин ускладнюють процес дослідження.

На сьогоднішній день у інженерно-технічній експертизі відсутні уніфіковані нормативні вимоги до верифікації результатів таких досліджень, що також складає певну методологічну проблему. Запропонована колективом Харківського НДЕКЦ МВС України загальна методика встановлення причинності і обумовленості при проведенні інженерно-технічних експертиз певною мірою вирішує зазначені проблеми, визначаючи основні принципи і алгоритм встановлення при проведенні інженерно-технічних експертиз причинних зв'язків і умов їх здійснення, а також визначає порядок верифікації отриманих результатів, базується на результатах аналізу експертної практики вирішення ситуаційних завдань різних родів інженерно-технічних експертиз, наявного методичного забезпечення.

Філософським вченням про об'єктивний закономірний взаємозв'язок і взаємозумовленість явищ матеріального і духовного світу є детермінізм. Поняття причинного або каузального зв'язку є центральним в детермінізмі. Він виступає як «генетичний» зв'язок